

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ДУМА ОЛЕНА ОЛЕКСІЇВНА

УДК 342.9

**ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВИЯВЛЕННЯ,
РОЗШУКУ ТА УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Ужгород – 2024

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Закладі вищої освіти
«Міжнародний університет бізнесу і права».

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, професор

Сибіга Олександр Миколайович,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
професор кафедри конституційного права.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,

заслужений діяч науки і техніки України

Дрозд Олексій Юрійович,

Департамент організації забезпечення діяльності

Бюро економічної безпеки України,

керівник;

доктор юридичних наук, професор

Губанов Олег Олександрович,

Приватний вищий навчальний заклад

«Фінансово-правовий коледж»,

перший заступник директора.

Захист відбудеться «21» червня 2024 року о «10⁰⁰» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 61.051.07 Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, пл. Народна, 3 (зала вченої ради).

З дисертацією можна ознайомитися в національній бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» за адресою: 88000, м. Ужгород, вул. Університетська, 14.

Автореферат розісланий «21» травня 2024 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.П. Попович

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Transparency International Ukraine в дослідженні потенціалу, управління та взаємодії агентств, що становлять антикорупційну інфраструктуру України 2023 р., проведеному за підтримки проєкту USAID «Підтримка антикорупційних інститутів-чемпіонів» (SACCI), визначила потужність Агентства з повернення та управління активами (далі – АРМА) у 3,4 бала за шкалою від 1 до 5. Це найгірший бал серед інших органів антикорупційної екосистеми. Це друге комплексне дослідження Transparency International Ukraine роботи АРМА. У першому дослідженні 2020 р. Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – Національне агентство), також показало найгірші результати – тоді АРМА набрало загалом 3 бали з 5 можливих. І навіть незважаючи на зростання на 0,4 бала, зафіксоване за два роки, дослідники відзначають, що установа все ще має багато проблем функціонування.

Передумовою наведеного є відсутність оптимальної моделі адміністративно-правових засад здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. Крім того, вивчення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, здобутими внаслідок корупційних та інших пов'язаних із корупцією правопорушень, вимагає звернення дослідницької уваги до питання визначення суб'єктного складу таких правовідносин. Все наведене призводить до необхідності ґрунтовного дослідження інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Аналіз сутності та змісту державної політики загалом здійснено в працях таких вітчизняних науковців, як: В.Б. Авер'янов, В.М. Бевзенко, Ю.П. Битяк, В.Т. Білоус, М.Ю. Віхляєв, Ю.А. Волкова, І.П. Голосніченко, Я.В. Греца, О.О. Губанов, О.Ю. Дрозд, О.Ю. Дубинський, В.Л. Зьолка, Р.В. Ігонін, Р.А. Калюжний, Т.О. Карабін, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюк, В.І. Курило, А.М. Кучук, Я.В. Лазур, Т.О. Мацелик, Н.Р. Нижник, Д.В. Приймаченко, М.В. Сідак, А.О. Собакарь, В.К. Шкарупа та інших. Питання формування підходів до розуміння державної політики висвітлювалось у низці праць зарубіжних учених у сфері державного управління та адміністрування, таких як: Дж. Андерсон, Б. Гогвуд та Л. Ган, М. Крафт та А. Фарлонг, М. Морган, М. Райн і Р. Гудін, Е. Янг та Л. Куїнн тощо.

З точки зору визначення кримінально-правових засад забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами необхідно виділити праці таких учених, як: А.К. Манукян, Н.В. Пашкова, І.С. Пилипенко, П.Л. Фріс, М.І. Хавронюк та ін. У межах адміністративно-правової науки окремі питання реалізації інституційного механізму забезпечення здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами здійснювалось у дисертації А.М. Давидюка на тему «Правове забезпечення публічного адміністрування у сфері виявлення, розшуку

та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (2020 р.) та у дисертації Р.І. Крамар на тему «Адміністративна діяльність у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: теоретичні та практичні аспекти» (2021 р.), але при цьому ці дослідження здійснені впродовж 2019–2021 рр. та не відображають зміни у законодавстві України, що відбулися під час воєнного стану, коли питання вилучення та арешту активів набули нового надзвичайно важливого стратегічного значення для відбудови України та забезпечення потреб національної оборони, що зумовлює актуальність такої кваліфікаційної наукової роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2023 р., затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 07 вересня 2011 р. № 942; Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні, схваленого Постановою Верховної Ради України від 04 червня 2015 р. № 509-VII. Дисертація підготовлена в межах запровадження та реалізації Стратегії повернення активів на 2023–2025 рр., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 серпня 2023 р. № 670-р, та задля забезпечення ефективності здійснення вимог, визначених Законом України «Про основні засади примусового вилучення в Україні об'єктів права власності Російської Федерації та її резидентів» від 03 березня 2022 р. № 2116-IX. Дисертацію виконано в межах планів науково-дослідної роботи кафедри адміністративного, кримінального права і процесу Закладу вищої освіти «Міжнародний університет бізнесу і права». Внесок здобувача полягає у виявленні сутності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Мета дослідження. Мета дослідження полягає у поглибленні знань, підходів для розуміння сутності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами на основі комплексного аналізу наявних наукових і нормативних джерел.

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційній роботі необхідно вирішити такі *задачі*:

- визначити зміст інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;
- охарактеризувати нормативно-правові засади інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;
- встановити функції інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;
- описати суб'єктну характеристику механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;

- встановити систему адміністративно-правових інструментів реалізації механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;

- визначити адміністративні процедури реалізації механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;

- описати зарубіжний досвід забезпечення ефективності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;

- обґрунтувати організаційно-правові напрями забезпечення ефективності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Об'єктом дослідження є суспільні правовідносини, пов'язані із реалізацією інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Предметом дослідження є інституційний механізм забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Методи дослідження. Досягнення мети роботи полягає у поглибленні знань, підходів до розуміння інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. Порівняльно-правовий метод покладено в основу здійснення характеристики зарубіжного досвіду інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами (підрозділи 2.2, 2.3, 3.1). Використання діалектичних методів наукового пізнання дозволило обґрунтувати авторський підхід до розуміння категорій «активи», «управління активами», «облікова вартість» та ін. (розділ 2, підрозділ 3.2). Визначення системи адміністративних інструментів, змісту адміністративно-процедурної та адміністративної діяльності у сфері здійснення державної політики із вилучення, розшуку та управління активами здійснено на підставі застосування методів аналізу та синтезу, логічних умовиводів (підрозділи 2.1, 2.2, 2.3). Системно-структурний метод та метод прогнозування покладено в основу обґрунтування організаційно-правових напрямів забезпечення ефективності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами (підрозділ 3.2).

Нормативну основу роботи становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, закони України, акти Президента України та Кабінету Міністрів України, інші підзаконні нормативно-правові акти з питань адміністративно-правового регулювання інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. Обґрунтування авторських висновків щодо встановлення напрямів забезпечення ефективності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами здійснено із застосуванням практики законодавчого врегулювання цієї

інституції у таких зарубіжних держав, як: Республіка Польща, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Сполучені Штати Америки, Федеративна Республіка Німеччина, Французька Республіка та ін.

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні дані, акумульовані Державною службою статистики України, АРМА за період 2017–2023 рр. щодо здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, відомості Єдиного державного реєстру судових рішень України та офіційних електронних ресурсів центральних та місцевих органів виконавчої влади, а також правоохоронних органів.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертація є одним із перших у національній юриспруденції комплексних наукових досліджень, присвячених характеристиці інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. У результаті дослідження сформульовано низку нових наукових положень, рекомендацій і висновків, зокрема:

уперше:

- обґрунтовано авторський підхід до розуміння режиму здійснення повноважень з управління майном, що входить до кола повноважень АРМА та має бути пов'язаним із законодавчим закріпленням змісту таких відносин як публічно-майнових, що вимагає реалізації режиму обмеженого розпорядження, в основі якого має бути принцип фідуціарності управління, де спрямуванням здійснення повноважень має визнаватися задоволення потреб держави, територіальних громад за рахунок вилучених активів;

- обґрунтовано необхідність дотримання балансу між ефективністю та конституційністю заморожування активів у процесі публічного адміністрування необґрунтованими активами як одного з основних принципів державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, що надає змогу запобігти «розсіюванню» активів до ухвалення рішення про їх арешт та подальше вилучення;

- обґрунтовано необхідність систематизації законодавства України із здійснення адміністративних процедур повернення необґрунтовано здобутих активів, тобто здійснення діяльності з розшуку та виявлення доходів та іншого майна, одержаних протиправним шляхом, що може визнаватися як об'єкт вилучення, арешту та/або конфіскації за судовим рішенням під час кримінального або, відповідно до законодавства окремих країн – членів ЄС, цивільного провадження з метою подальшого здійснення управління (менеджменту) ними на національному рівні;

удосконалено:

- науково-практичні положення щодо здійснення повноважень АРМА з управління активами, яким має бути надано статус публічного майна, що вимагає його інвентаризації, обліку та пошуку ефективних шляхів використання, на основі запровадження режиму обмеженого розпорядження, що має спрямовуватися на задоволення потреб територіальних громад та держави;

– науково-практичні підходи до збереження балансу між дотриманням вимог національної безпеки та процедурними гарантіями конфіденційності та захисту персональних даних, між інвазивністю заходів з розшуку активів та захистом на цьому етапі суб'єктивних прав приватних осіб;

набули подальшого розвитку:

– визначення змісту застосування адміністративних інструментів зі здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами має спрямовуватись на задоволення публічного інтересу, що полягає у створенні умов для соціально-економічного зростання держави та суспільства України;

– наукові підходи до розширення повноважень АРМА шляхом надання йому дозволу виконувати рішення про повернення активів на рівні з Фондом державного майна України, якщо активом на момент прийняття судового рішення про конфіскацію управляє Національне агентство;

– пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»; Закону України від 14 жовтня 2014 р. «Про прокуратуру», Закону України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та інших законодавчих актів стосовно досліджуваної проблеми з використанням сучасної методології юридичної техніки з метою вдосконалення інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані в таких напрямках:

– *науково-дослідній діяльності* – висновки та пропозиції щодо встановлення особливостей інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;

– *правотворчій діяльності* – у процесі підготовки пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення нормативно-правового регулювання інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами;

– *навчальному процесі* – під час викладання студентам закладів вищої освіти дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес» у процесі підготовки підрозділів підручників і навчальних посібників із відповідного навчального курсу, а також статей та наукових повідомлень.

Апробація результатів дисертації. Результати дослідження, його основні висновки та рекомендації оприлюднені на 3 науково-практичних конференціях, а саме: «Восьмі Таврійські юридичні наукові читання» (м. Київ, 16–17 червня 2023 р.); «Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права» (м. Кременчук, 22–23 грудня 2023 р.); «Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи» (м. Київ, 23 лютого 2024 р.).

Публікації. Основні положення роботи знайшли відображення в 4 наукових статтях, з них 3 опубліковані у виданнях, що визнані як фахові з юридичних наук, та 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, а також у 3 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 235 сторінок, у тому числі основного тексту – 180 сторінок. Список використаних джерел налічує 197 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність вибраної теми дисертації, висвітлено її зв'язок із науковими програмами, планами й темами, проаналізовано загальний стан наукової розробленості теми; визначено мету й завдання дослідження, сформульовано об'єкт і предмет, названо основні методологічні підходи до дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення роботи, а також наведено відомості про апробацію і публікацію результатів дослідження, його структуру.

Розділ 1 «Загальнотеоретична характеристика інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами» складається з трьох підрозділів.

У **підрозділі 1.1 «Зміст інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами»** обґрунтовано, що метою інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами є: підвищення законодавчого, інституційного та операційного рівня ефективності: виявлення активів; розшуку активів; арешту та конфіскації активів; запровадження дієвих механізмів щодо повернення активів в Україну, виплати компенсації, відшкодування збитків або шкоди, завданих Україні внаслідок вчинення кримінальних правопорушень, відшкодування збитків або шкоди, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

Стратегічні цілі та пріоритетні завдання інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами окреслено таким чином. Модель інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами розробляється і коригується з урахуванням змісту доктрини

національної безпеки. Вона відображає цілі та заходи реалізації політики національної безпеки. Вказано, що Україна має створити та сформувати новий регіональний геополітичний простір, стати центром такого простору та додати до нього нові країни.

Модель інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, як основа її доктрини, має включати такі складники, як: об'єкт, предмет, суб'єкти, мета, сфера дії, вектори та принципи. Її розробка зумовлена такими факторами: 1) нині відсутній єдиний системний підхід до державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; 2) зростають вимоги щодо підвищення ефективності державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами з урахуванням поширення його на окремі об'єкти захисту; 3) відсутній алгоритм удосконалення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами у сучасних умовах.

Основними принципами інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами визначено: верховенство права; законність і справедливість; повагу до людської гідності; повне і всебічне дотримання прав і свобод людини, громадянина; рівність і недискримінацію у сфері виконання кримінальних покарань та пробації; нульову толерантність до корупції; забезпечення своєчасного реагування на виклики, що виникають у сфері повернення активів. Доведено, що інституційний механізм забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами є самостійним напрямом державної політики України, який має охоплювати всі напрями останньої з метою досягнення стану повного захисту та безпеки активів правовими засобами.

У підрозділі 1.2 «Нормативно-правові засади інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами» проведений аналіз нормативно-правових засад інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами дає підстави для таких висновків: 1) нормативно-правове регулювання посідає важливе місце у процесі формування та реалізації інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; 2) правові засади реалізації інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами доцільно розуміти як систему норм права, що закріплені у чинному національному законодавстві, які встановлюють мету, завдання, правила, порядок, процедури діяльності уповноважених суб'єктів щодо забезпечення інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; 3) адміністративно-правові норми становлять центральний елемент правового регулювання державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, за допомогою якого уповноважені суб'єкти реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами здійснюють владний організуючий вплив на суспільні відносини у цій сфері;

4) основними суб'єктами, які створюють адміністративно-правові норми щодо державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, є органи виконавчої влади; 5) відсутність стратегічного (концептуального) документа у сфері державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами ускладнює формування та реалізацію державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

У підрозділі 1.3 *«Функції інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами»* обґрунтовано, що функції інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами доцільно розглядати крізь призму створення АРМА, яке було оголошено новим інститутом антикорупційного механізму. Функціями інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами визначено: 1) проведення аналізу статистичних даних, результатів досліджень та іншої інформації про виявлення, розшук та управління активами; 2) підготовку пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, розроблення проєктів нормативно-правових актів з цих питань; 3) здійснення заходів з виявлення, розшуку, проведення оцінки активів за зверненням слідчого, детектива, прокурора, суду (слідчого судді); 4) організацію здійснення заходів, пов'язаних з проведенням оцінки, веденням обліку та управлінням активами; 5) формування та ведення Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальному провадженні; 6) здійснення співробітництва з органами іноземних держав, до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку та управління активами, іншими компетентними органами іноземних держав, відповідними міжнародними організаціями; 7) участь у забезпеченні представництва прав та інтересів України у закордонних юрисдикційних органах у справах, пов'язаних з поверненням в Україну активів, одержаних від корупційних та інших кримінальних правопорушень; 8) надання роз'яснень, методичної та консультаційної допомоги слідчим, детективам, прокурорам та суддям з питань, пов'язаних з виявленням, розшуком, проведенням оцінки та управлінням активами; 9) інші функції, визначені чинним законодавством.

Розділ 2 «Функціонування інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Суб'єктна характеристика механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами»* зроблено висновок, що управління активами та майном, що перебуває у володінні держави, має переслідувати мету задоволення публічних інтересів та потреб, що функціонально визначає зміст компетенції суб'єктів здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

На підставі визначення співвідношення між категоріями «довірче управління», «управління об'єктами державної власності» та «управління вилученими активами» встановлено їх узагальнений зміст, що полягає у досягненні стратегічних цілей економічного та соціального зростання, налагодження державно-приватного партнерства тощо.

З урахуванням того, що функціонально здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами має переслідувати не лише мету збереження такого майна, але і створення умов до збагачення збільшення публічних фінансових ресурсів обґрунтовано необхідність перегляду підходів до розуміння компетенційних обов'язків Національного агентства (АРМА) та інших уповноважених органів.

Визначено, що суміжні повноваження із видання нормативних актів, спрямованих на реалізацію повноважень зі здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та менеджменту активами, виконуються Службою безпеки України, Національним антикорупційним бюро, САП, Офісом Генерального прокурора та ін.

Встановлено, що СБУ виконує повноваження із розшуку та вилучення активів, здобутих внаслідок здійснення діяльності, пов'язаної із тероризмом; САП здійснює представницьку функцію із обстоювання інтересів держави у справах зі здійснення державної політики із вилучення, розшуку та управління активами; НАБУ виконує повноваження із контролю за діяльністю АРМА та запобігання утворенню необґрунтованих активів внаслідок вчинення корупційних та пов'язаних із корупцією правопорушень; АРМА здійснює фідуціарні повноваження, спрямовані передусім на реалізацію вимог адміністративної сервісності зі здійснення управління активами як складника публічного майна України.

У підрозділі 2.2 «Адміністративні інструменти механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами» акцентовано, що до елементів інструментальної характеристики державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами належать: нормативно-правові акти, індивідуальні адміністративні акти, адміністративні договори, акти-дії, стратегічні плани, засоби електронного урядування.

Аргументовано, що під нормативно-правовим актом у сфері виявлення, розшуку та управління активами розуміється певний письмовий акт, що оприлюднено органом державної влади чи місцевого самоврядування, ним розробляється та ухвалюється, що є юридичним фактом та забезпечує виникнення, зміну та припинення публічно-управлінських відносин.

Визначено такі ознаки нормативних актів у сфері виявлення, розшуку та управління активами, як: ухвалення їх у межах компетенції суб'єкта владних повноважень; загальнообов'язковість до виконання та реалізації на території України; санкціонованість держави.

Підкреслено, що результативно ухвалення адміністративних актів завжди має досягати настання певних юридичних реальних наслідків; за відсутності такого є можливим висновок про юридичну фікцію діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.

Аргументовано, що нормативні акти у сфері виявлення, розшуку та управління активами мають відповідати вимогам публічності, прозорості, персоніфікованості, обґрунтованості, односторонності та справедливості.

З'ясовано, що нормативними актами у сфері виявлення, розшуку та менеджменту активами є підзаконні акти управлінського характеру, функціональним спрямуванням яких є сприяння ефективному використанню публічних фінансових ресурсів.

Визначено такі підходи до розуміння змісту категорії «адміністративний акт»: форми зовнішнього волевиявлення адміністративного органу, через яку досягається врегулювання проблемного питання у сфері публічно-управлінських відносин; юридичного факту, зміст якого полягає в розробці та ухваленні органом державного чи місцевого самоврядування правомірного рішення, що здатне врегулювати адміністративну справу, що результативно призводить до настання юридичних наслідків; реалізація повноважень владного суб'єкта у розпорядчій формі, що спрямовується на задоволення суб'єктивного публічного права та інтересу; прояв компетенції суб'єкта владних повноважень у формі рішення, дії чи бездіяльності, що втілюється у документарній формі, або у формі конклюдентних дій, тобто у формі звичайних для таких обставин актів.

Ознаками адміністративного акта визначено: індивідуальність (конкретність), що вказує на те, що адміністративний акт має бути спрямований на конкретну особу чи групу осіб (акт стосується певної ситуації чи відносин, індивідуалізується для конкретного випадку); ухвалення адміністративним органом, що має відповідну компетенцію, наділений адміністративними повноваженнями для розгляду і вирішення адміністративних справ та видачі відповідних актів; прямий вплив на приватних осіб, що вказує на те, що адміністративний акт має прямий юридичний вплив на права, обов'язки чи інтереси приватних осіб, що означає, що виникає певна зовнішня дія, спрямована на конкретних суб'єктів.

Зроблено висновок, що адміністративним актом є інструмент здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, що характеризується двосторонністю чи багатосторонністю, вимагає участі як одного з учасників органу державної влади чи місцевого самоврядування, визначаючи компетенційні спори та сприяючи забезпеченню ефективності виконання функцій держави зі створення умов для її економічного зростання.

Визначено, що між СБУ, НАБУ, АРМА, Державною фіскальною службою України, САП ухвалюються адміністративні договори задля забезпечення ефективності розподілу повноважень з питань здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, що виконують координаційну та субординаційну функції.

Акцентовано, що застосування адміністративних інструментів зі здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами має спрямовуватись на задоволення публічного інтересу, що полягає у створенні умов для соціально-економічного зростання держави та суспільства України.

У підрозділі 2.3 *«Адміністративні процедури механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами»* зроблено висновок, що адміністративні процедури у сфері виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, мають розумітися як певна система форм та видів діяльності владних суб'єктів, що здатна забезпечити реалізацію покладених на них обов'язків у межах закріпленої компетенції.

Адміністративні процедури, що реалізуються Національним агентством за їх функціями, поділено на: інформаційно-аналітичні (включає збір, аналіз і обробку інформації про можливі недоречності чи незаконності у володінні, використанні або розпорядженні активами); нормотворчі та нормопроектні (спрямовані на розробку та вдосконалення нормативно-правових актів, які регулюють процес виявлення та розшуку активів); роз'яснювальні (включають надання роз'яснень та інформації стосовно процедур, прав та обов'язків учасників процесу виявлення та розшуку активів); консультаційно-методичні: забезпечують консультативну та методичну підтримку різних учасників процесу, надаючи їм необхідні інструкції та рекомендації); статистичні (прогностичні), що спрямовані на збір та аналіз статистичних даних щодо виявлення та розшуку активів, а також розробку прогнозів та стратегій для ефективного управління цим процесом у майбутньому.

Визначено, що інформаційний складник адміністративної діяльності АРМА має пріоритет порівняно з роз'яснювальним складником. Зроблено висновок, що ефективне роз'яснення з приводу подання звітної документації АРМА може вплинути на сприйняття громадськістю та іншими владними органами, що може мати велике значення для публічної легітимності та підтримки. Підкреслено, що на виконання вимог п. 8 ч. 1 ст. 9, ч. 5 ст. 12, п. 3 ч. 1 ст. 15 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» у межах щорічної звітної документації має відображати не лише узагальнені статистичні відомості, а і надавати методичні, роз'яснювальні рекомендації правоохоронним органам зі здійсненням державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Розділ 3 «Напрями підвищення ефективності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами» складається з двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 *«Зарубіжний досвід забезпечення ефективності інституційного механізму реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами»* проведений аналіз зарубіжного досвіду механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення,

розшуку та управління активами дає підстави зробити висновок, що системи забезпечення механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами відрізняються в різних юрисдикціях, але ефективні системи мають спільні основи та принципи: 1) правову основу: ефективна система управління активами вимагає відповідної законодавчої бази та нормативно-правових актів, які забезпечують ефективне, прозоре та гнучке управління активами. Рамки мають передбачати захист прав добросовісних третіх осіб у контексті заходів з повернення активів; 2) визначені інституційні механізми: має бути створена спеціальна установа або офіс, відповідальний за управління та розпорядження арештованими та конфіскованими активами, з необхідними навичками, можливостями та ресурсами для ефективного виконання своїх функцій; 3) безперервність та адекватне фінансування: ефективна система управління активами вимагає передбачуваного та адекватного фінансування для забезпечення безперервності та здатності керувати портфелем активів для збереження вартості та максимізації вартості у розпорядженні. Там, де програма покладається на державне фінансування передбачуване та адекватне фінансування має вирішальне значення. Незважаючи на те, що офіси з управління активами можуть використовувати доходи від фонду конфіскації для витрат на управління активами, можуть пройти роки, перш ніж офіс з управління активами зможе покладатися на такі кошти для достатнього та передбачуваного фінансування; 4) ефективну функцію закупівель: офіси з управління активами повинні мати ефективну та прозору функцію закупівель, включаючи можливість укласти контракти на послуги з управління активами, такі як оцінка активів, зберігання, управління та утилізація; 5) доброчесність, прозорість та підзвітність: для підтримки довіри громадськості інформація про діяльність та результати діяльності офісу з управління активами має бути загальнодоступною, включаючи: а) кількість арештованих активів і вартість, стягнуту зі злочинців, та б) фінансові записи, підготовлені незалежними аудитором.

На підставі дослідження досвіду ЄС встановлено, що мінімізувати корупцію можна за допомогою діяльності, яку можна класифікувати на 2 види: превентивну та каральну. Визначено, що ефективна модель державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами вимагає чітких і всеосяжних процедур для забезпечення оптимальної ефективності. Обґрунтовано, що комплексна модель державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами забезпечує прозорість та підзвітність офісу з управління активами, що має велике значення для забезпечення механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

У підрозділі 3.2 «Організаційно-управлінські та нормативно-правові напрями підвищення ефективності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами» на підставі здійсненого дослідження обґрунтована необхідність внесення змін до законодавства для забезпечення ефективності здійснення державної політики у сфері вилучення, розшуку та управління активами, зокрема, активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Визначено, що забезпечення ефективності здійснення державної політики у сфері вилучення, розшуку та управління активами вимагає перегляду законодавчого підходу до розуміння категоріального ряду, встановленого ст. 1 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», що функціонально має спрямовуватись на уточнення визначення категорії «активи», що охоплює готівкові та безготівкові кошти, майно та інші права, на які може бути накладено арешт чи які можуть бути конфісковані, на які має поширюватись режим публічного майна.

Обґрунтовано, що підвищенню ефективності здійснення державної політики у сфері вилучення, розшуку та управління активами сприятиме перегляд підходу до «управління активами». З'ясовано, що встановлення чіткого визначення «управління активами» як діяльності із володіння, користування та розпорядження активами, на які накладено арешт, забезпечить ефективність функціонування режиму публічного майна.

Аргументовано необхідність запровадження уніфікованого нормативного підходу до врегулювання питання реалізації Офісом Генерального прокурора компетенції з визначення вартості активів з ознаками необґрунтованості.

Зроблено висновок, що забезпечення ефективності здійснення інформаційної взаємодії як складника адміністративно-процедурної діяльності АРМА є визначення категорії «облікова вартість активу», що має бути здійснено шляхом доповнення частини першої статті першої Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Визначено нагальну необхідність розробки та запровадження нормативного механізму примусової реалізації майна, зокрема предметів чи великих партій товарів, що може полегшити управління активами та забезпечити їх ефективну реалізацію.

Запропоновані зміни спрямовані на вирішення нормативних колізій та проблем, що можуть виникати у процесі реалізації державної політики у зазначеній сфері. Обґрунтування цих змін виходить із потреб ефективного управління активами та має на меті підвищення ефективності вилучення та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає в установленні змісту інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами й обґрунтуванні напрямів адміністративно-правового та організаційного забезпечення його ефективності. За результатами дослідження сформульовано такі основні висновки:

1. Обґрунтовано, що модель державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, як основа її доктрини, має включати такі складові: об'єкт, предмет, суб'єктів, мету, сферу дії, вектори та принципи.

Основними принципами державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами визначено такі: верховенство права; пропорційність; законність і справедливість; повага до людської гідності; повне та всебічне дотримання прав і свобод людини, громадянина; рівність і недискримінація у сфері виконання кримінальних покарань та пробації; нульова толерантність до корупції; забезпечення своєчасного реагування на виклики, що виникають у сфері повернення активів.

Зроблено висновок, що державна політика у сфері виявлення, розшуку та управління активами є самостійним напрямом державної політики України, який має охоплювати всі напрями останньої з метою досягнення стану повного захисту та безпеки активів правовими засобами.

Вказано, що ефективна модель державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами вимагає чітких і всеосяжних процедур для забезпечення оптимальної ефективності. Комплексна модель державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами забезпечує прозорість і підзвітність офісу з управління активами, що має важливе значення для забезпечення механізму реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

2. Визначено, що правові засади реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами доцільно розуміти як систему норм права, що закріплені в чинному національному законодавстві, які встановлюють мету, завдання, правила, порядок, процедури діяльності уповноважених суб'єктів щодо забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Підкреслено, що адміністративно-правові норми становлять центральний елемент правового регулювання державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, за допомогою якого уповноважені суб'єкти реалізації цієї політики здійснюють владний організаційний вплив на суспільні відносини в цій сфері.

Наголошено, що основними суб'єктами, які створюють адміністративно-правові норми щодо державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами, мають визнаватися органи виконавчої влади, діяльність яких повинна мати сервісний управлінський характер.

Обґрунтовано, що відсутність стратегічного (концептуального) документа у сфері державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами ускладнює її формування та реалізацію.

3. Констатовано, що функції державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами безпосередньо пов'язані із загальними функціями держави. Крім того, такі функції доцільно розглядати крізь призму функцій АРМА. У зв'язку із цим виділено нормативну, інституційну, регулятивну та правоохоронну функції, а також інформаційно-аналітичну, планування, організації, взаємодії й координації, обліку та контролю, адміністративно-сервісну.

4. На підставі аналізу суб'єктного складу відносин з управління активами констатовано наявність первинних і вторинних учасників таких правовідносин або наявність відносин управління та субуправління. Визначено, що категорія «субуправління» є більш вживаною в межах цивільно-правових відносин, але при цьому такою, що набуває поширення в межах адміністративних правовідносин. Встановлено, що термін «субуправління» вживають у різних контекстах і в різному значенні. Акцентовано, що «субуправління» може означати додатковий, вторинний рівень управління, який функціонує в межах загальної системи управління. Зроблено висновок, що «субуправління в державному секторі» може вказувати на управління окремим міністерством чи відомством, що функціонує під час реалізації функцій держави.

З'ясовано, що в межах здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами первинним управлінцем є АРМА, тоді як функції субуправління активами покладено на інших учасників таких правовідносин – фізичних осіб-підприємців або юридичних осіб різних організаційно-правових форм, що функціонують на підставі договору, укладеного в порядку оголошення конкурсу та публічної оферти.

Обґрунтовано, що АРМА здійснює фідуціарні повноваження, спрямовані передусім на реалізацію вимог адміністративної сервісності із здійснення управління активами як складової публічного майна України.

5. Акцентовано, що до елементів інструментальної характеристики державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами належать: нормативно-правові акти; індивідуальні адміністративні акти; адміністративні договори; акти-дії; стратегічні плани; засоби електронного урядування.

Підкреслено, що нормативними актами у сфері виявлення, розшуку та менеджменту активами є підзаконні акти управлінського характеру, функціональним спрямування яких є сприяння ефективному використанню публічних фінансових ресурсів.

6. Визначено наявність нормативної перешкоди, що виникає на шляху формування звітної документації АРМА, що пов'язана із застосуванням категорії «облікова вартість», що, відповідно до чинного законодавства, вимог ведення бухгалтерського обліку, здійснення аудиторської діяльності та подання фінансової звітності, є не визначеною та до відповідних реєстрів не подається.

Встановлено, що частина звітної інформації, що має подаватися Національним агентством (АРМА), не може бути акумульованою та оприлюдненою, що впливає негативно на формування громадської думки про результативність його діяльності та на забезпечення прозорості й об'єктивності ведення обліку майна і майнових прав юридичних осіб.

7. Встановлено, що проведений аналіз зарубіжного досвіду запровадження механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами дав підстави зробити висновок, що системи забезпечення механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами відрізняються в різних юрисдикціях, але ефективні системи мають спільні основи та принципи: 1) правова основа; 2) визначені інституційні механізми; 3) безперервність та адекватне фінансування; 4) ефективна функція закупівель; 5) доброчесність, прозорість та підзвітність тощо. Досвід ЄС показав, що мінімізувати корупцію можна за допомогою діяльності, яку класифіковано на превентивну та каральну.

8. Аргументовано, що для реалізації організаційно-правових напрямів забезпечення ефективності здійснення державної політики у сфері вилучення, розшуку та управління активами необхідно усунення ряду нормативних колізій і проблем. У результаті здійсненого дослідження обґрунтовано необхідність: 1) внесення змін до ст. 1 Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» шляхом визначення категорії «активи» як готівкових та безготівкових коштів, майна, майнових та інших прав, на які вже накладено або може бути накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави або які конфісковані за рішенням суду у кримінальному провадженні чи стягнені за рішенням суду в дохід держави внаслідок визнання їх необґрунтованими; 2) перегляду законодавчого підходу до розуміння змісту «управління активами» як діяльності з володіння, користування та розпорядження активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави і щодо яких вирішено питання про передачу Національному агентству України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, тобто забезпечення функціонування режиму публічного майна шляхом збереження його активів, збереження та створення умов до зростання їх економічної вартості, передачі їх в управління або реалізації активів у випадках та порядку, передбачених цим Законом, а також реалізації активів, конфіскованих у кримінальному провадженні чи стягнених за рішенням суду в дохід держави внаслідок визнання їх необґрунтованими; 3) запровадження до чинного законодавства України категорії «заморожування активів» як елементу менеджменту необґрунтованих активів, що надає змогу запобігти «розсіюванню» активів до ухвалення рішення про їх арешт та подальше вилучення; 4) розшуку активів –

діяльності із визначення місцезнаходження активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави; 5) внесення змін до ч. 8 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р., де регламентувати порядок здійснення та визначення вартості активів з ознаками необґрунтованості, що допускається реалізовувати в межах компетенції прокурором; 6) доповнення частини першої статті першої Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. визначенням категорії «облікова вартість активу» як узагальненої собівартості вкладень, що були здійснені у процесі створення та експлуатації майна та реалізації майнових прав»; 7) запровадження нового механізму примусової реалізації майна, у тому числі у вигляді предметів чи великих партій товарів, зберігання якого через громіздкість або з інших причин неможливе без зайвих труднощів, задля задоволення потреби у встановленні як пріоритету здійснення державної політики у сфері вилучення, розшуку та управління необґрунтованими активами ефективності використання публічного майна.

До організаційно-правових напрямів забезпечення ефективності здійснення державної політики з питань поводження з активами зараховано: необхідність підвищення ефективності застосування санкції «стягнення активів»; створення можливостей до забезпечення запровадження технології «цифровий детектив»; подальші процеси налагодження інформаційної взаємодії між владними суб'єктами та суб'єктами звернень, що вимагає забезпечення доступу АРМА до таких відомостей, як інформація про доходи фізичних осіб та інформація про рахунки платників податків, які взяті на облік у контролюючих органах; інформація про електронні гаманці платників податків, які взяті на облік у контролюючих органах; інформація про об'єкти інтелектуальної власності; інформації про внутрішньо переміщених осіб; ефективне кадрове забезпечення діяльності АРМА, що пов'язана з вирішенням питання матеріального заохочення її працівників та здійснення контролю за дотриманням їх відповідності кадровим вимогам і рівню професійної підготовки, що може бути реалізовано, зокрема, шляхом проведення позапланової атестації державних службовців; подальші процеси вдосконалення функціонування Єдиного державного реєстру активів, на які накладено арешт у кримінальних провадженнях; подальші процеси з реалізації можливостей АРМА щодо здійснення закупівель ОВДП не лише за грошові кошти у національній валюті, але і за вилучені кошти в іноземній валюті, що дасть зростання прибутку до державного бюджету у розмірі 3% від загального розміру вилучених активів, що було запроваджено на законодавчому рівні у 2024 р.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Статті, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Дума О.О. Суб'єктна характеристика інституційного механізму здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. 2023. № 7(59). Р. 111–115.
2. Дума О.О. Нормативно-правове регулювання інформаційної взаємодії суб'єктів інституційного механізму здійснення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами в сучасних умовах в Україні. *Право та державне управління*. 2023. № 4. С. 55–59.
3. Дума О.О. Окремі підходи до формування моделі державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2023. № 4. С. 53–60.
4. Дума О.О. Нормативно-правові засади державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. № 5. С. 107–112.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Дума О.О. Зміст адміністративно-правового статусу агентства з розшуку та менеджменту активів: постановка проблеми. *Восьмі Таврійські юридичні наукові читання* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 16–17 червня 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 257–259.
2. Дума О.О. Функції державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. *Теоретичні та практичні проблеми реалізації норм права* : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кременчук, 22–23 грудня 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 412–414.
3. Дума О.О. Окремі аспекти формування державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. *Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи* : матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2024 р. Тернопіль : Вектор, 2024. С. 203–205.

АНОТАЦІЇ

Дума О.О. Інституційний механізм забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2024.

У дисертації визначено сутність та зміст інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами на основі комплексного аналізу наявних наукових і нормативних джерел.

У дисертації вирішено завдання із: визначення змісту інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; характеристики нормативно-правових засад інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; встановлення функцій інституційного механізму забезпечення державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; опису суб'єктної характеристики механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; встановлення системи адміністративно-правових інструментів реалізації механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; визначення адміністративних процедур механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; дослідження зарубіжного досвіду забезпечення ефективності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами; обґрунтування організаційно-правових напрямів забезпечення ефективності інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у національній юриспруденції комплексних наукових досліджень, присвячених здійсненню характеристики інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Обґрунтовано необхідність систематизації законодавства України зі здійснення адміністративних процедур повернення необґрунтовано здобутих активів, тобто здійснення діяльності із розшуку та виявлення доходів та іншого майна, одержаних протиправним шляхом, що може визнаватися як об'єкт вилучення, арешту та/або конфіскації за судовим рішенням під час кримінального або відповідно до законодавства окремих країн-членів ЄС цивільного провадження з метою подальшого здійснення управління (менеджменту) ними на національному рівні.

Обґрунтовано пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів»; Закону України від 14 жовтня 2014 р. «Про прокуратуру», Закону України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та інших законодавчих актів стосовно досліджуваної проблеми з використанням сучасної методології юридичної техніки з метою вдосконалення інституційного механізму забезпечення реалізації державної політики у сфері виявлення, розшуку та управління активами.

Ключові слова: арешт активів, державна політика у сфері виявлення, розшуку та управління активами, заморожування активів, інституційний механізм, управління активами.

Duma O.O. The institutional mechanism for ensuring the implementation of state policy in the field of detection, search and asset management. – Qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for a candidate degree in law sciences by speciality 12.00.07 – administrative law and process; financial law; information law. – Uzhgorod National University, Uzhhorod, 2024.

The dissertation defines the essence and content of the institutional mechanism for ensuring the implementation of state policy in the field of detection, search and asset management based on a comprehensive analysis of available scientific and regulatory sources.

The thesis solves the problems of: determining the content of the institutional mechanism for ensuring state policy in the field of identifying, searching and managing assets; characteristics of the regulatory and legal foundations of the institutional mechanism for ensuring state policy in the field of identification, search and asset management; establishing the functions of the institutional mechanism for ensuring state policy in the field of detection, search and asset management; description of the subject characteristics of the mechanism for ensuring the implementation of state policy in the field of detection, search and asset management; establishment of a system of administrative and legal instruments for the implementation of the mechanism for ensuring the implementation of state policy in the field of detection, search and asset management; definition of the administrative procedure for the implementation of the mechanism for ensuring the implementation of state policy in the field of detection, search and management of assets; study of foreign experience of ensuring the effectiveness of the institutional mechanism for ensuring the implementation of state policy in the field of identification, search and management of assets; substantiation of organizational and legal directions for ensuring the effectiveness of the institutional mechanism for ensuring the implementation of state policy in the field of detection, search and asset management.

The scientific novelty of the obtained results lies in the fact that the dissertation is one of the first comprehensive scientific studies in national jurisprudence devoted to the characterization of the institutional mechanism for ensuring the implementation of state policy in the field of detection, search and asset management.

At first the need to systematize the legislation of Ukraine on the implementation of administrative procedures for the return of unreasonably acquired assets, i.e., the implementation of activities for the search and identification of income and other property obtained by illegal means, which can be recognized as the object of seizure, arrest and/or confiscation by a court decision during criminal or, in accordance with the legislation of individual EU member states, civil proceedings, with the aim of further management (management) of them at the national level.

Author made proposals for amendments to the Law of Ukraine “On the National Agency of Ukraine on Identification, Search and Management of Assets Obtained from Corruption and Other Crimes”; the Law of Ukraine dated 14.10.2014 “On the Prosecutor’s Office”; the Law of Ukraine dated July 16, 1999 No. 996-XIV “On Accounting and Financial Reporting in Ukraine” and other legislative acts regarding the investigated problem with the use of modern methodology of legal technology for the purpose of improvement the institutional mechanism for ensuring the implementation of state policy in the field of detection, search and asset management.

Key words: freezing of assets, institutional mechanism, management of assets, seizure of assets, state policy in the field of identification, search and management of assets.

Підписано до друку 20.05.2024. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1106.
Видавництво і друкарня – Видавництво «Юридика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефони: +38 (095) 934-48-28, +38 (097) 723-06-08
Е-mail: mailbox@juridica.od.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7653 від 18.08.2022 р.